

MOBILITY SCOUTS

Handboek voor
stakeholders op
lokaal niveau

MÉT OUDEREN WERKEN
AAN EEN PRETTIGE EN
TOEGANKELIJKE LEEF-
OMGEVING VOOR IEDEREEN

PARTNER OVERZICHT

*De volgende partners werkten mee aan dit
handboek*

EUROPEES COÖRDINATOR en implementatie in OOSTENRIJK

*queraum. cultural
and social research*
Anita Rappauer
Michael Stadler-Vida
Claudia Auzinger
rappauer@queraum.org
www.queraum.org

DUITSLAND

*ISIS Sozialforschung · Sozial-
beratung · Politikberatung*
Karin Stiehr
Philipp Garrison
stiehr@isis-sozialforschung.de
www.isis-sozialforschung.de

ITALIË

Lunaria
Angela Pagano
Sergio Andreis
andreis@lunaria.org
www.lunaria.org

LITOUWEN

Seniors Initiatives Center
Edita Satiene
e.satiene@gmail.com
rasyk@senjoru-centras.lt
www.senjoru-centras.lt

NEDERLAND

*OVN-NL - Oudere Vrouwen
Netwerk - Nederland*
 Laura Christ
 Inger Luijten
laura.christ@xs4all.nl
www.leeftijdsvriendelijkstad.nl
www.ouderevrouwennetwerk.nl

Impressum:

Dit handboek is tot stand gekomen binnen het Erasmus+ project
*Mobility Scouts: Engaging older people in creating age-friendly
environments*. K2 – Key action: Cooperation for Innovation and the
Exchange of Good Practices. Strategic Partnership for adult education.
Project Website: www.mobility-scouts.eu
Gepubliceerd door: OVN-NL, Nederlandse vertaling: Inger Luijten,
Laura Christ, Design: Barbara Waldschütz / kolkhos.net GmbH, Verena
Blöchl, Nederlandse bewerking: MVD Digital Solutions, M. van Doorn.

*Dit project wordt gefinancierd met de steun van de Europese Commissie.
De verantwoordelijkheid voor deze publicatie (mededeling) ligt uitsluitend bij de auteur(s);
de Commissie kan niet aansprakelijk worden gesteld voor het gebruik van de informatie die erin is vervat.*

Handboek voor stakeholders

MÉT OUDEREN WERKEN AAN EEN
PRETTIGE EN TOEGANKELIJKE
LEEFOMGEVING VOOR IEDEREEN

Onze dank gaat uit naar alle *Mobility Scouts* die door het inbrengen van kennis en ideeën, een bijdrage hebben geleverd aan het creëren van een leeftijdsvriendelijke omgeving. Daarnaast bedanken we onze samenwerkingspartners, die hun netwerk en ervaring ter beschikking stelden en ondersteunden in de totstandkoming van lokale projecten.

In Oostenrijk

- Federaal Ministerie van Arbeid, Sociale Zaken, Gezondheidszorg en Consumentenbescherming
- Mobiliteitsagentschap Wenen
- Gemeentelijke departementen Wenen: Stadsontwikkeling, Planning (MA18) & Architectuur en Stedelijke Vormgeving (MA19)
- Agentschap Lokale Agenda 21 Wenen
- Seniorenvertegenwoordiger Wenen

In Duitsland

- Senioren Bureau, Vrijwilligers Agentschap en Departement
- Demografische Ontwikkeling van de stad Hanau
- Organisatie Menschen in Hanau
- Organisatie *So wie Daheim* – kwaliteitsbewaking Thuiszorg district Main-Kinzig

In Italië

- Emiliano Monteverde, Gemeenteraadslid Sociaal Beleid -
- Stadsdeelraad I - Rome
- Chiara Ortolani, Raadslid Openbaar Vervoer- Stadsdeelraad XII - Rome

In Litouwen

- Litouwse Sport Universiteit
- Vereniging van Gemeenschapscentra Kaunas
- Nationaal *M. K. Čiurlionis Art Museum*
- Vereniging van senioren: *Kauno Senjorai*
- Busvervoer *UAB Kaunas*

In Nederland

- Oudere inwoners, betrokken bij *Mobility Scouts* activiteiten in Zutphen
- Gemeente Zutphen – wijkregisseurs
- Provincie Gelderland, Leefbaarheidsalliantie - Zorgbelang Gelderland en Spectrum
- Platform Sociaal Domein, Zutphen

We willen **AGE Platform Europe** bedanken voor de promotie en ondersteuning van het *Mobility Scouts* project op **Europees niveau**.

Inhoud

DANKWOORD	5
WELKOM: HET HANDBOEK	9
ALLES OVER <i>MOBILITY SCOUTS</i> : ACHTERGROND EN VOORBEELDEN	10
NETWERKEN: DE ROL VAN LOKALE BELEIDSMAKERS EN SAMENWERKINGSPARTNERS	29
EEN <i>MOBILITY SCOUTS</i> PROJECT STARTEN EN UITVOEREN: HANDIGE TIPS	33
INBEDDING VAN <i>MOBILITY SCOUTS</i> ACTIVITEITEN: ENKELE VOORBEELDEN	35
BRONNEN: LINKS & LITERATUUR	37

Doel en doelgroep van het handboek

Het *Mobility Scouts* handboek is bedoeld voor organisaties, bedrijven en instellingen die zich bezighouden met de inrichting van de openbare ruimte en het aanbod aan voorzieningen en diensten voor oudere inwoners. Dit zijn bijvoorbeeld gemeenten, organisaties en bedrijven, die te maken hebben met welzijn, zorg, vervoer en vrijetijdsbesteding. Voorzieningen en diensten die belangrijk zijn in het dagelijks leven van ouderen. Met dit handboek willen wij deze 'stakeholders' inspireren om ouderen te betrekken bij besluitvormingsprocessen, plannen en activiteiten en zo met elkaar, een leefomgeving te creëren, die toegankelijk en aantrekkelijk is voor iedereen.

Hoe het handboek te gebruiken

Iedere groep, context en gemeenschap is anders. Dit betekent dat ieder project andere uitdagingen of oplossingen kent. De in dit handboek beschreven projecten zijn daarom geen blauwdruk, maar zijn bedoeld als inspiratiebron voor gemeenten, organisaties of instellingen die zich samen met oudere inwoners willen inzetten om hun stad, dorp of buurt 'leeftijdsvriendelijk' te maken en daarmee tot een prettige plek om oud te worden.

Dit handboek is gebaseerd op de ervaringen bij de uitvoering van *Mobility Scouts* projecten die in vijf EU-landen zijn ontwikkeld volgens het idee en het concept van *Mobility Scouts: mét ouderen werken aan een leeftijdsvriendelijke omgeving*. Het handboek geeft achtergrondinformatie over het project en beschrijft verschillende mogelijke rollen en activiteiten van de *Mobility Scouts*. Een aantal van de uitgevoerde projecten zijn kort beschreven om een beeld te geven van wat er mogelijk is. Omdat het creëren van netwerken en samenwerken essentieel zijn voor een succesvol project staan we kort stil bij mogelijke rollen van gemeenten of organisaties met tips en aanbevelingen, gebaseerd op leerervaringen van de deelnemers aan de projecten en activiteiten.

Om dit handboek zo beknopt mogelijk te houden, zijn het literatuuronderzoek, overige publicaties en ander bruikbaar materiaal dat binnen het *Mobility Scouts* project is ontwikkeld, beschikbaar via de website: www.mobility-scouts.eu

Hier zijn naast de Engelstalige versie van het Handboek en het Werkboek voor de Praktijk ook de Duitse, Italiaanse, Litouwse en Nederlandse vertalingen te vinden.

WELKOM:
HET HAND-
BOEK

ACHTER-GRONDINFORMATIE OVER HET PROJECT & ONDERWERP

Werkwijze *Mobility Scouts*

Mobility Scouts is een Erasmus+ project dat is uitgevoerd door partnerorganisaties in vijf landen (Oostenrijk, Duitsland, Italië, Litouwen en Nederland), die allen werkzaam zijn op het gebied van sociaal beleid en onderzoek, sociale gerontologie of volwasseneducatie (projectduur: oktober 2016–september 2018).

Het doel van het project is ouderen actief te betrekken bij besluitvormingsprocessen en als ‘coproductent’ mee te werken aan het creëren van toegankelijke voorzieningen en een aantrekkelijke leefomgeving.

Wat bedoelen we met ‘leeftijdsvriendelijk’?

Leeftijdsvriendelijk betekent dat de leefomgeving -publieke ruimte, voorzieningen en diensten- aantrekkelijk en toegankelijk zijn voor iederéén. Voor oudere inwoners is dit een belangrijke voorwaarde om mee te kunnen blijven doen in de samenleving. Lokale overheden, bedrijven en de publieke sector zijn ervoor verantwoordelijk én hebben er belang bij dat hun producten en diensten toegankelijk zijn, óók voor burgers en klanten op oudere leeftijd. Ouderen zijn ervaringsdeskundigen: zij weten wat wel en niet werkt en hoe diensten en de openbare ruimte moeten worden vormgegeven en georganiseerd zodat deze aansluiten op hun behoeften.

Kernidee van *Mobility Scouts* is ouderen te trainen zodat zij aan de slag gaan, initiatief nemen, gemeente, lokale organisaties of bedrijven erbij betrekken en in een *coproductieproces* werken aan een toegankelijke en prettige leefomgeving. Gebaseerd op specifieke lokale behoeften, wensen en ideeën van oudere inwoners en de betrokken stakeholders voeren zij vervolgens *Mobility Scouts* activiteiten en projecten uit..

Wat bedoelen we met coproductie?

Wij zijn ervan overtuigd dat ouderen veel kunnen bijdragen aan het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving en de toegankelijkheid van voorzieningen en diensten. Gemeenten en andere lokale stakeholders kunnen leren van de ervaringen en competenties van ouderen. **Coproductie** is een manier om verschillende perspectieven samen te brengen en zo met elkaar kansen en innovatieve oplossingen te creëren.

Wie zijn Mobility Scouts?

Mobility Scouts zijn 'aanjagers' die zich inzetten om de leeftijdsvriendelijke omgeving tot speerpunt op de lokale agenda te maken en nemen daartoe zelf het initiatief door projecten op te zetten en netwerken te vormen. Het doel en de werkwijze binnen deze projecten kan erg verschillend zijn. Een Mobility Scout kan functioneren als contactpersoon tussen andere oudere inwoners en lokale beleidsmakers, bezig zijn met vraagstukken rondom voorzieningen, stedelijke ontwikkeling, inrichting van de openbare ruimte, ontmoeting, welzijn en zorg, maar ook met communicatie en informatie.

Link: Als je meer wilt weten over het project, lees dan het Werkboek voor de Praktijk en de Online Training op de projectwebsite www.mobility-scouts.eu.

Het belang van een project zoals *Mobility Scouts*

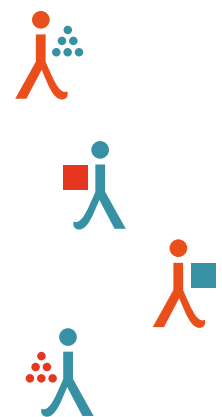
De training heeft ertoe geleid dat ik naar mijn leefomgeving kan kijken door een leeftijdsvriendelijke bril.'

Mobility Scout in Zutphen

Mobiliteit is een term die veel omvat. Het heeft te maken met verschillende omstandigheden zoals individuele gezondheid, het gevoel van (on)veiligheid, ruimtelijke ordening, de organisatie van vervoer en transport, infrastructuur, maar ook het gedrag en bewustzijn van deelnemers in de openbare ruimte. Het gevoel van 'mobiel zijn' is voor iedereen anders en daar is in het *Mobility Scouts* project rekening mee gehouden.

Mobility Scouts kan worden gezien als een participatief model waarin het betrekken van ouderen bij het creëren van een prettige en toegankelijke leefomgeving, voorop staat. De focus is gericht op een groep die vandaag de dag binnen de wereld van de volwasseneneducatie veel baat zou kunnen hebben bij een grotere deelname aan programma's zoals 'Een leven lang leren' en andere vormen van educatie. Persoonlijke ontwikkeling en blijven leren dragen in hoge mate bij aan het welbevinden van ouderen en zijn bovendien buitengewoon goedkoop en kosteneffectief.

De *Mobility Scouts* training verschaft ouderen kennis en achter-

grondinformatie over de toegankelijkheid van de leefomgeving, infrastructurele vraagstukken en lokaal beleid. Deelnemers zijn daardoor beter in staat hun stem te laten horen en deel te nemen aan gesprekken hierover op sociaal, politiek of economisch niveau. Daaruit ontstaan nieuwe netwerken en samenwerkingsvormen. Voor stakeholders betekent dit dat zij meer zicht hebben op hoe zij oudere inwoners kunnen betrekken en zo hun kennis en ervaring gebruiken bij de totstandkoming van beleid of lokale projecten.

‘De ronde tafel-discussie heeft het blikveld van beide groepen -vervoerders en ouderen - verruimd en zo geholpen om meer constructieve voorstellen te formuleren voor het verbeteren van problemen rondom het openbaar vervoer.’ Samenwerkingspartner in Kaunas, Litouwen

De rol van *Mobility Scouts* en hun activiteiten

‘Ouderen zouden hun expertise, kennis en ervaringen vaker moeten delen met professionals.’ Inwoner van Zutphen

Mobility Scouts kunnen op verschillende thema's en in verschillende rollen actief zijn. 'Leeftijdsvriendelijke omgeving' is een brede term die veel (beleids)terreinen omvat zoals het ontwerp en de inrichting van de publieke ruimte, mobiliteit of toegankelijkheid van voorzieningen en diensten, (o.a. transport), maar ook informatie en communicatie. *Coproductie* in deze context betekent vooral dat ouderen hun stem kunnen laten horen, meepraten bij de totstandkoming, uitvoering en evaluatie van activiteiten die bijdragen aan gemeenschapsvorming en bewustwording van wat nodig is om goed en gezond oud te kunnen worden.

Hierna volgt, in wat gezien kan worden als een poging tot categorisering van velden die elkaar in werkelijkheid vaak overlappen, een korte beschrijving van verschillende rollen die *Mobility Scouts* kunnen hebben. Het laat zien wat de potentie en mogelijkheden zijn aan de hand van *Mobility Scouts* activiteiten die zijn ontwikkeld (en mogelijk reeds uitgevoerd) in de vijf partnerlanden.

Het *Mobility Scouts* project vond plaats in zowel grote als kleinere steden:

Rome (Italië): Deelgemeentes I en XII, in totaal 345,000 inwoners; **Wenen** (Oostenrijk): 1,8 miljoen inwoners; **Kaunas** (Litouwen): 292,000 inwoners; **Zutphen** (Nederland): 47,300 inwoners; **Hanau** (Duitsland): 95,000 inwoners

ONDERZOEKEN & VERTELLEN

Ouderen zijn ervaringsdeskundigen in hun eigen omgeving en weten vaak heel goed wat ontoegankelijke, onveilige en ongeschikte plekken zijn en waar het aanbod beter kan. Het is nog niet altijd gemeengoed om de stap te maken, bijvoorbeeld richting de gemeente en dit aan te kaarten. *Mobility Scouts* kunnen ervaringen van andere ouderen verzamelen, een omgevingsanalyse maken, problemen in kaart brengen, een wijkscouw – of wandeling organiseren etc. en opereren als intermediair tussen oudere inwoners en relevante lokale partijen en belanghebbenden. Zij kunnen mensen ook samenbrengen. De ervaring leert dat ronde tafels, wandelingen of workshops goede manieren zijn om ervaringen uit te wisselen en ideeën te inventariseren. Maar *Mobility Scouts* kunnen ook op een directe of anonieme wijze inwoners vragen om feedback over de leefomgeving, bijvoorbeeld via interviews, gesprekken of een enquête.

Praktijkvoorbeeld van Mobility Scouts / Zutphen, Nederland

Inloop koffieochtenden in huiskamers

Om informatie over ‘de leeftijdsvriendelijke stad’ te verspreiden, mensen bewust te maken van het concept, en ideeën voor initiatieven en projecten te verzamelen, werd in de zomer van 2017 gestart met kleinschalige inloop-koffieochtenden op een centraal gelegen plek in de historische binnenstad. Via mond-op-mond reclame, posters en huis-aan-huisbladen werden de inloop-koffieochtenden aangekondigd. Zo maar binnen kunnen lopen voor een kop koffie en gesprek in een huiskamersetting, bleek te voorzien in een behoefte en is een laagdrempelige manier om anderen te kunnen ontmoeten. Twee *Mobility Scouts*, bewoners

van een serviceflat (een voormalig verzorgingshuis), stelden eveneens hun huiskamer open. Iedere maandagochtend kunnen bewoners binnenlopen voor een kop koffie en een praatje. Het *Mobility Scouts* team zoekt naar meer inwoners, die hun huiskamers willen openstellen. Zo kan een netwerk van open huiskamers ontstaan waar ouderen een kopje koffie kunnen drinken en hun burens en andere inwoners ontmoeten, dichtbij en zonder veel kosten.

Praktijkvoorbeeld van Mobility Scouts / Rome, Italië

Obstakels in kaart brengen en leeftijdsvriendelijke oplossingen bedenken voor lokale mobiliteitsproblemen

In Deelgemeenten I en XII van de stad Rome werden inwoners van ouderencentra en samenwerkingspartners uitgenodigd om obstakels in specifieke straten aan te wijzen op de gangbare plattegronden. De meeste obstakels die werden aangewezen waren onder meer: te hoge stoepranden, verkeerd geparkeerde auto's, gaten in de bestrating van wegen en stoepen, te weinig aangewezen routes gereserveerd voor voetgangers en fietsers, luchtvervuiling door het verkeer, inefficiënt en vaak niet stipt openbaar vervoer, gebrek aan goed functionerende openbare toiletten en elektrische openbaar vervoersvoorzieningen.

Mobility Scouts, ouderen en samenwerkingspartners spraken in bijeenkomsten ook over mogelijke oplossingen. Op verzoek van het Raadslid Sociaal Beleid van Deelgemeente I, zullen de obstakels en de voorgestelde oplossingen worden opgenomen in een paper met aanbevelingen voor verdere gezamenlijke actie door de overheid van de stad Rome.

Praktijkvoorbeeld van Mobility Scouts / Kaunas, Litouwen

Ronde tafel voor beter openbaar vervoer

Ouderen zijn niet altijd tevreden over het openbaar vervoer maar krijgen maar weinig respons als zij hun beklag doen. Er zijn officiële

klachtenprocedures maar daar komt nauwelijks iets van terug. De wens is er om live contact te hebben met bijvoorbeeld de manager van een busbedrijf of de buschauffeurs zelf. Daarom organiseerde een groep *Mobility Scouts* een rondetafelgesprek met de directeur van een vervoersbedrijf.

Op deze manier konden de ouderen aangeven welke zorgen zij hebben (over veiligheid, gedrag van chauffeurs, kwaliteit van bushokjes, routes en tijden) en kon de directeur aangeven op welke manier besluiten tot stand komen. Zo blijkt dat de gemeente veel beslisrecht heeft, waarop deze is uitgenodigd voor een vervolgsprek.

De groep *Mobility Scouts* heeft deze bijeenkomst zelf voorbereid en het was een groot succes. Er waren 22 ouderen en beleidsmakers van verschillende afdelingen aanwezig. De avond startte met een presentatie over het *Mobility Scouts* project en daarna was er ruimte voor discussie en vragen. Een en ander heeft ertoe geleid dat de gemeente en - vervoersbedrijven in de toekomst graag samenwerken met *Mobility Scouts* en afgesproken hebben elkaar frequent te blijven ontmoeten.

Donaueiland– werken aan een toegankelijk recreatiegebied

Donaueiland is een groot recreatiegebied in de binnenstad dat gebruikt wordt voor onder meer joggen, wandelen, zwemmen en ontspanning. *Mobility Scouts* signaleerden belemmeringen, vooral voor ouderen en mensen met een beperking. Zij brachten de belemmeringen in kaart, documenteerden deze en bedachten oplossingen, bijvoorbeeld leuningen om gemakkelijker het water in te kunnen om te zwemmen. De documentatie en mogelijke oplossingen stelden zij ter beschikking aan belangrijke stakeholders

Online enquête: ‘Kwaliteit van de leefomgeving van 60-plussers in Hanau’

Mobility Scouts hebben een enquête ontwikkeld en uitgevoerd onder inwoners van 60 jaar en ouder. Deze enquête is gebaseerd op de WHO-checklist voor een leeftijdsvriendelijke omgeving (zie bijlage voor de link). Onderwerpen zijn onder andere wonen, transport, sociale participatie en communicatie. Ook werden gegevens van respondenten verzameld. Een online tool maakte het makkelijk de enquête af te nemen. In drie maanden tijd hebben in totaal 325 mensen meegedaan.

De resultaten van de enquête zijn een mooie basis voor toekomstige plannen en activiteiten. Uit de enquête komen problemen naar voren die nog niet eerder zijn genoemd of gehoord. Ouderen die meededen, voelden zich gehoord en hebben het zeer gewaardeerd dat er naar hen werd geluisterd.

TRAINING & COMMUNICATIE

Mobility Scouts geven hun kennis en ervaringen door aan relevante doelgroepen. Bijvoorbeeld vervoersbedrijven, zorg- of welzijn-instellingen, wijkregisseurs, maar ook studenten architectuur, stedelijke ontwikkeling of welzijn en zorg. Ze laten hen kijken door 'een leeftijdsvriendelijke bril'.

Daarnaast kunnen *Mobility Scouts* hun kennis ook actief doorgeven aan andere ouderen en hen informeren over activiteiten.

'Cocreatie betekent dat samenwerkende partijen een gezamenlijk belang hebben, over dezelfde informatie beschikken en in dialoog met elkaar tot een oplossing komen. Té vaak heeft de gemeente of een bedrijf een voorsprong. Geef inwoners toegang tot informatie om een brug te slaan.'

Eric Schoenmakers, Lector Hogeschool Fontys, Afdeling Toegepaste Gerontologie

Training voor ouderen en chauffeurs van openbaar vervoer

Een groep *Mobility Scouts* heeft het al bestaande trainingsaanbod voor ouderen in het verkeer willen uitbreiden. Ouderen (met en zonder rollator) worden getraind in hoe zij zich veilig in het verkeer kunnen begeven. Daarnaast werden buschauffeurs geïnformeerd over hoe zij kunnen omgaan met ouderen in het verkeer of openbaar vervoer. De trainingen zijn uitgevoerd in verschillende delen van Hanau zodat mensen niet al te ver hoefden te reizen. Dit project werd ondersteund door een openbaar vervoer organisatie.

Er wordt bekeken of het project kan worden uitgebreid naar alle wijken in Hanau. Het draagt bij aan wederzijds begrip, versterkt gevoel van veiligheid en vergroot de mobiliteit van mensen.

Deelname aan publieke discussies over SUMP

Na onderzoek in de eerste fase van het *Mobility Scouts* project, werd duidelijk dat er een Sustainable Urban Mobility Plan (SUMP) werd ontwikkeld voor Kaunas. Niet bekend was hoe inwoners betrokken zouden worden of wanneer publieke bijeenkomsten plaats zouden vinden. *Mobility Scouts* en projectpartners hebben het initiatief genomen om meer informatie te krijgen en deze informatie te verspreiden onder een breder publiek. Dit maakte het mogelijk dat ook oudere inwoners op de hoogte werden gebracht van de voortgang en een stem konden hebben in de publieke discussie.

Mobiliteit van ouderen op de Enrico Pestalozzi basisschool

Een 90-jaar oude *Mobility Scout*, voormalig grafisch ontwerper en cartoonist, heeft drie keer een twee uur durende sessie gehouden met tien kinderen op een basisschool. Zij wisselden ideeën en tekeningen uit in de groep over de problemen waar oudere inwoners mee te maken hebben als zij op pad gaan in de stad en wat de kinderen zouden kunnen doen om hen daarbij te helpen.

Liberi di essere, liberi di muoversi (vrij om te zijn, vrij om te bewegen)

Het project, dat voorziet in gratis taxivervoer voor ouderen en andere mensen met mobiliteitsproblemen, ging in 2014 in Rome, Deelgemeente I van start. Naast de Deelgemeente nemen ook *Mobility Life*, de Federatie van Ouderen en Gepensioneerden en de taxi coöperatie *Samarcanda* deel aan het project.

Al met al zijn 50 taxi's beschikbaar, die kunnen worden geboekt via twee call centra die worden bemand door vrijwilligers. Het publiek private partnerschap is gebaseerd op sociale marketingprincipes: private bedrijven hebben profijt van de advertenties op de taxi's van *Vrij om te zijn, Vrij om te bewegen* en cofinancieren een bruikbaar vervoerssysteem dat de mobiliteit van ouderen ondersteunt.

De gemeente zocht vrijwilligers voor ouderencentrum Esquilino,

en *Mobility Scouts* zijn als vrijwilligers gaan meewerken aan dit project. Daarnaast zochten zij naar vergelijkbare projecten in andere Europese landen om ervaringen uit te wisselen en zo mogelijk op bezoek te gaan.

Praktijkvoorbeeld van Mobility Scouts / Kaunas, Litouwen

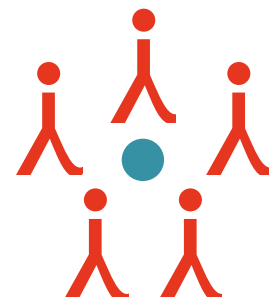
Activiteiten in het museum

De curator van sociale projecten van het *Kaunas M.K. Čiurlionis Art Museum* heeft *Mobility Scouts* uitgenodigd om monumenten op publieke plaatsen in de stad nader te onderzoeken in het kader van de Kaunas Biënnale 2017. Waarom zouden deze een monument moeten zijn? Wat is de historische waarde? *Mobility Scouts* kennen de geschiedenis van deze plekken en werden gevraagd om deel te nemen aan activiteiten met jongere generaties en hen de waarde van cultureel erfgoed te laten zien.

Veiligheid in het verkeer

Veilige wegen, dat is het onderwerp van een groep *Mobility Scouts* in Wenen. Hun doel is wegen en publieke plekken veiliger te maken. Dit willen zij doen door wederzijds respect tussen verschillende weggebruikers te bevorderen: voetgangers, fietsers en automobilisten, in het bijzonder door acties op te zetten rondom oversteekplaatsen en mensen zo te wijzen op gevaarlijke situaties.

De Via Longhena Timebank

De *Via Longhena Timebank* werd opgericht in 2011 en heeft 335 leden die actief zijn in ruim 60 dienstverlenende ruilactiviteiten, waarin geen geld omgaat. *Mobility Scouts* in Rome hebben aan verschillende activiteiten deelgenomen. Ze namen bijvoorbeeld Pedibus (voetenbus) - diensten over waarin oudere inwoners leerlingen naar en van school begeleiden. De activiteit heeft veilig voetgangersverkeer opgeleverd voor kinderen, waardoor hun ouders zich geen zorgen hoeven te maken over de veiligheid van hun kinderen. Nieuwe vriendschappen werden bevorderd tussen de kinderen en er was intergenerationele interactie tussen de kinderen en hun oudere begeleiders. Ook hebben *Mobility Scouts* zich ingezet om de *Timebank* onder ouderen te promoten.

COCREATIE & ONDERSTEUNING

In dit type coproductie kunnen Mobility Scouts instellingen, bedrijven en andere stakeholders ondersteunen bij de ontwikkeling van nieuwe producten, de inrichting van de openbare ruimte of bij de totstandkoming van diensten, bijvoorbeeld als ervaringsdeskundige, tussenpersoon, contactpersoon voor klanten of mede-ontwerper.

Praktijkvoorbeeld van Mobility Scouts / Zutphen, Nederland

Elektrische Stap In/Stap Uit bus van en naar het centrum.

Doel van dit project is een alternatieve, leeftijdsvriendelijke en betaalbare manier van openbaar vervoer te realiseren in Zutphen. Het zou voor oudere inwoners en mensen met mobiliteitsproblemen mogelijk moeten zijn om zonder veel problemen in het centrum te komen, naar de markt te gaan, af te spreken met anderen en activiteiten te ondernemen. Een elektrische bus, die van en naar het centrum rijdt, door alle wijken van Zutphen, zou de oplossing kunnen zijn.

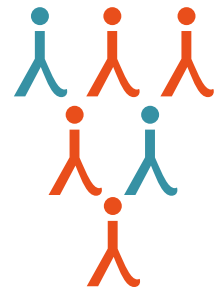
In Deventer rijdt al zo'n bus. *Mobility Scouts* hebben in Deventer een testrit georganiseerd en spraken met de initiatiefnemers over het proces. De volgende stappen werden gezet: er is een plan geschreven, politieke en financiële steun gezocht bij transportbedrijven, winkeliers, gemeente en provincie en er is een netwerk gecreëerd van partijen die het initiatief ondersteunen. Daarnaast wordt naar vrijwilligers gezocht die de bus willen rijden.

Ervaringstafels welzijn, zorg en voorzieningen

Mobility Scouts werken aan het opzetten van Ervaringstafels.

Dit zijn kleinschalige ontmoetingen waar oudere inwoners hun ervaringen delen over de toegankelijkheid en kwaliteit van diensten en voorzieningen op het gebied van gezondheid en welzijn (WMO) in Zutphen. Dit is van belang omdat ouderen vanuit hun eigen ervaring met verleende zorg of gebruikmakend van diensten, feedback kunnen geven over de kwaliteit, wat goed werkt en wat beter kan. Ouderen kunnen op deze wijze een klankbord zijn voor de gemeente, voor het Platform Sociaal Domein, organisaties op het gebied van zorg en welzijn en het Expertisecentrum Ouderengeneeskunde van het Gelre Ziekenhuis. Om ouderen te betrekken bij de Ervaringstafels hebben *Mobility Scouts* zich aangesloten bij een lokaal netwerk om eenzaamheid en sociale isolatie te voorkomen en tegen te gaan. Op nationaal niveau kunnen de Ervaringstafels aansluiten bij het Programma 'Beter Oud' waar deelnemers ervaringen kunnen uitwisselen met groepen in andere delen van het land en de regio en deelnemen aan trainingen om hun vaardigheden te verbeteren.

INSPIREREN & MOTIVEREN

Mobility Scouts kunnen activiteiten zoals cursussen of bijeenkomsten organiseren om andere ouderen te inspireren en uit te nodigen ook mee te denken of doen. Sommige doelgroepen hebben een speciale infrastructuur of voorzieningen nodig om mee te kunnen doen, bijvoorbeeld mensen met dementie of beperkingen en ook hiervoor kunnen *Mobility Scouts* ambassadeur zijn. Steeds meer zie je initiatieven waarin trainingen of activiteiten voor ouderen worden georganiseerd met als doel hen te kunnen laten deelnemen aan sociale activiteiten.

Samen mobiel: ontmoeten en wandelen langs de Main River

Eén van de werkgroepen ontwikkelde een aanbod voor ouderen met en zonder dementie. Zo organiseerden zij vaste wandeldagen onder leiding van een gids in samenwerking met de vereniging *So wie daheim*. Het project wil de sociale uitsluiting van mensen met dementie en hun mantelzorgers tegengaan en wil de bewustwording op gang brengen rond dit thema.

Om het project te laten slagen werd de route vooraf gecheckt: is deze veilig en toegankelijk? En wat is er nog meer nodig om beweging en ontmoeting te stimuleren? Zo wordt er binnenkort een parkje aangelegd met ouderenvriendelijke sportapparaten.

Onbegrensde mobiliteit

Mobility Scouts signaleerden dat veel ouderen alleen en geïsoleerd wonen en daardoor weinig contact hebben met andere mensen. Ook bewegen zij te weinig en komen ze niet vaak meer buiten in de publieke ruimte. Hun idee was om ontmoeting in de openbare ruimte te organiseren en daar samen te bewegen. Doel is om mensen te motiveren meer te bewegen en de kans om anderen te ontmoeten te vergroten. De *Mobility Scouts* zelf hadden ervaring met het geven van beweeglessen, speciaal voor ouderen. Dit team zocht daarnaast naar vrijwilligers die ondersteuning kunnen bieden, zodat deze activiteit regelmatig kan worden georganiseerd.

Kleinschalige publieke workshops: samen werken aan een leeftijdsvriendelijke stad

Een kleinschalige publieke workshop in de wijk of buurt is een goede manier om oudere inwoners te betrekken en het concept van de leeftijdsvriendelijke stad op de sociale én politieke agenda te krijgen. Bewoners kunnen hun wensen of ideeën over de leefbaarheid en de kwaliteit van voorzieningen in hun wijk, buurt of straat kenbaar maken, daar verder over door denken en in actie komen. De workshop in een zaal van het Odensehuis (inloophuis voor mensen met dementie) begon met een korte voorstelronde (in tweetallen) aan de hand van twee reflectievragen over de eigen leefomgeving. Na een plenair informatief gedeelte waarin kennis werd gemaakt met het *Mobility Scouts* project en het idee erachter gaven *Mobility Scouts* een korte presentatie over hun activiteit of project. Daarna konden de deelnemers kiezen uit vier thema's om in kleinere groepen verder te praten: 1) Ontmoeting mogelijk maken; 2) Kunst en cultuurparticipatie door ouderen; 3) Ouderen betrekken bij stadsontwikkeling en inrichting van de openbare ruimte; 4) Ervaringen/feedback van ouderen over welzijn, zorg en voorzieningen. Wensen en ideeën konden direct op een (papieren) tafelkleed worden geschreven.

De belangrijkste bevindingen en resultaten uit de gespreksgroepen werden kort plenair gepresenteerd en besproken. Daarna werd iedereen uitgenodigd een formulier in te vullen en daarop aan te geven wat en hoe men zou willen bijdragen aan het leeftijdsvriendelijk maken van de stad: informatie ontvangen over activiteiten, een project starten, meedoen aan een activiteit en/of je netwerk ter beschikking stellen. Ook worden de deelnemers op de hoogte gehouden, zodat men kan aansluiten bij projecten en initiatieven.

Samenwerkingspartners zijn (getrainde) *Mobility Scouts*, (oudere) inwoners, wijkregisseurs (gemeente), vrijwilligers, professionals van lokale zorg- en welzijnsorganisaties en provinciale ondersteuningsorganen.

INITIËREN & DOEN

Mobility Scouts worden gevraagd bijeenkomsten en activiteiten te organiseren om anderen bewust te maken en te ondersteunen bij het creëren van een leeftijdsvriendelijke omgeving.

Betrekken van oudere inwoners bij de planning van activiteiten in het kader van Kaunas Culturele hoofdstad 2022

In maart 2017 werd duidelijk dat Kaunas Europese Culturele Hoofdstad (ECOC) is in 2022. Dit is een uitgelezen kans voor inwoners om aanpassingen en verbeteringen in de publieke ruimte aan te brengen. *Mobility Scouts* zullen aanhaken bij projecten en activiteiten die in de loop naar 2022 worden gestart. Eén van de reeds uitgevoerde activiteiten is het organiseren van kunstactiviteiten in één van de stadsparken. Dit is geïnitieerd door *Fluxus Labs*, een creatief platform. Het park was tot 1957 een begraafplaats maar is daarna verwaarloosd terwijl het veel potentie heeft.

Het idee was om de buurt te mobiliseren en een kunstproject op te zetten in de herfst, als de bladeren van de bomen vallen. Deze worden niet opgeruimd waardoor het aanzicht van het park rommelig en lelijk wordt. Tijdens de activiteit was de buurt erg betrokken vanuit een gezamenlijke behoefte het park weer prettig en toegankelijk te maken, en niet langer te negeren. Ook kwam er hulp uit onverwachte hoek: leden van de schietvereniging (paramilitaire en patriottische organisatie sinds 1919) hebben zich ontfemd over het behoud van een groot aantal anonieme graven van anti-Sovjetstrijders, die in het park aanwezig zijn. Er worden op dit moment afspraken gemaakt met de gemeente over het behoud en onderhoud van het ‘vergeten’ park.

Fotoproject ‘Old age on the move’

Het doel van dit project is om thema's rondom ouder worden te visualiseren en deze op een artistieke manier te presenteren. Eerste stap was het vinden van oudere vrijwilligers die model wilden zijn. Samen met hen werden onderwerpen vastgesteld, en de wijze waarop deze gerepresenteerd kunnen worden. Foto's zijn zowel binnen als buiten gemaakt.

De organisatie ‘*Menschen in Hanau*’ was de belangrijkste samenwerkingspartner. Zij hebben naar mooie en geschikte locaties

gezocht in Hanau, die tot de verbeelding spreken.

De foto's zijn gepresenteerd tijdens de afsluitende bijeenkomst. Ook worden ze gepubliceerd op de website van Hanau, als inspiratie voor anderen. De wens is dat dit leidt tot meer van dergelijke projecten.

We bedanken Dhr. Stiebitz en Mw. Janka voor het aanleveren van de foto's van het project 'old age on the move'.

Praktijkvoorbeeld van Mobility Scouts / Kaunas, Litouwen

Grote parade om European Mobility Week te vieren

Jaarlijks wordt op 22 september door de gemeente Kaunas een autovrije dag georganiseerd, in het kader van de European Mobility Week. Ook is het openbaar vervoer op deze dag gratis en worden inwoners aangemoedigd zonder auto te reizen. Eén van de aanvullende ideeën voor dit jaar was om een parade te vormen van het centrum van de stad naar het oude gedeelte van de stad, met als slogan 'Bewegen is mijn keuze'. Iedereen kon meedoen, of je nou wandelt of op de fiets bent, op rolschaatsen of skateboard, met de scootmobiel of een rolstoel. Er was veel PR voor het evenement, maar het weer zat enorm tegen. Dertig mensen deden mee aan deze activiteit. Volgend jaar wordt de activiteit herhaald, met medewerking van *Mobility Scouts* en andere enthousiastelingen!

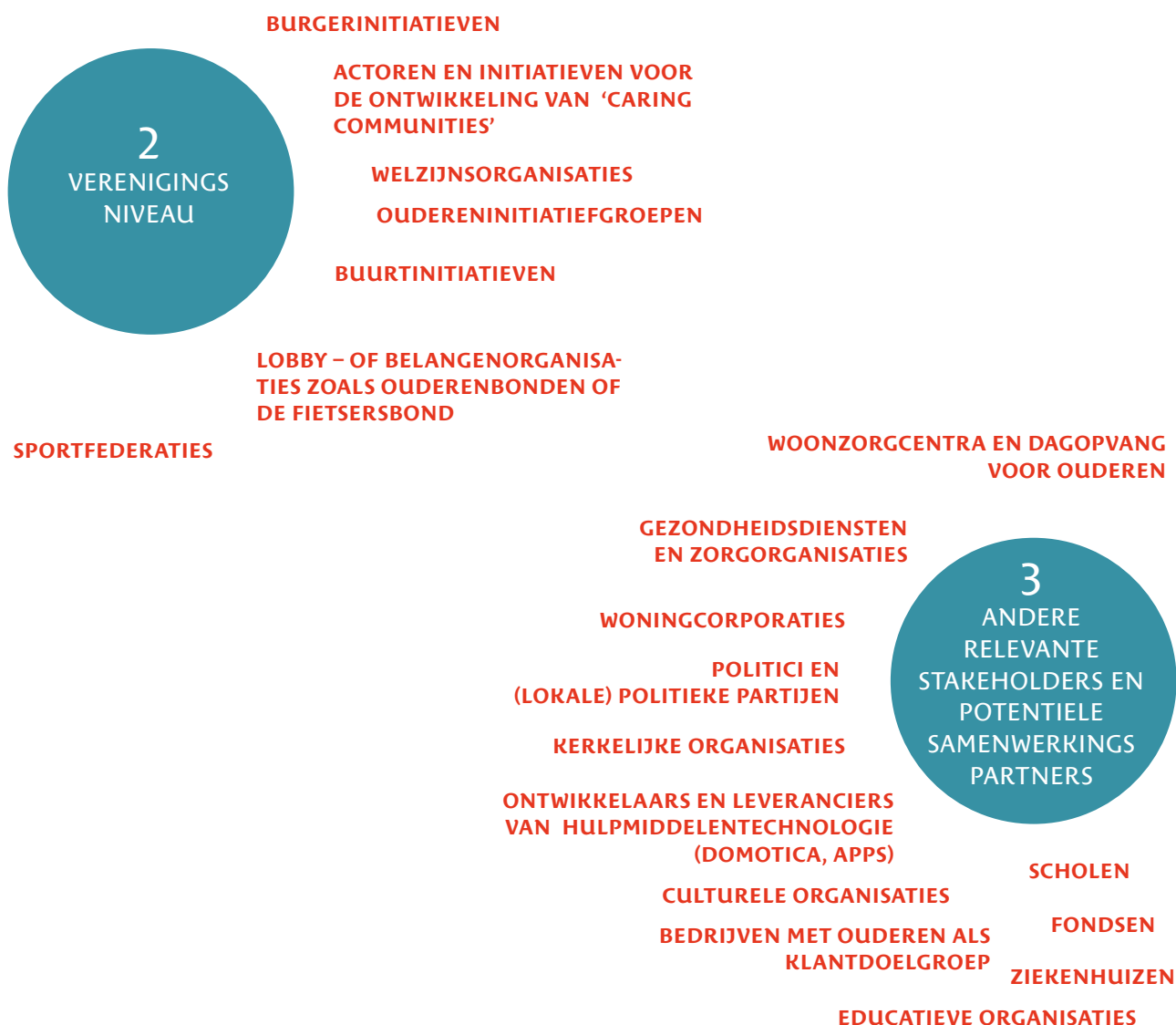
Link: Als je meer wilt lezen en leren over de activiteiten en projecten die zijn geïnitieerd door *Mobility Scouts*, kijk dan in het Werkboek voor de Praktijk. In het Europese onderzoeksrapport (in Engels) is meer informatie te vinden over mogelijke rollen van *Mobility Scouts* en de rol van experts of stakeholders. Dit rapport is te downloaden van de projectwebsite

www.mobility-scouts.eu

‘Het is goed om je te realiseren dat beleidsmakers en stakeholders op lokaal niveau open staan voor nieuwe ideeën en onze inbreng serieus nemen. Mijn blik is hierdoor ook veranderd: waar ik eerst zou klagen, ben ik me nu meer bewust van wat er wél mogelijk is, en misschien al was!’ Mobility Scout in Wenen (Oostenrijk)

Om een project succesvol te laten zijn is een sterk netwerk van samenwerkingspartners een randvoorwaarde. Daarnaast moeten deelnemers over bepaalde vaardigheden en competenties beschikken, zowel individueel en als groep. De diversiteit van deelnemers in de vijf partnerlanden was groot. In sommige gevallen werden *Mobility Scouts* ondersteund door georganiseerde of zelfs geïnstitutionaliseerde groepen senioren. In andere gevallen meldden individuele ouderen die niet bekend waren met het concept van de leeftijdsvriendelijke omgeving zich aan, vanuit interesse en de vraag of zij een bijdrage konden leveren als Mobility Scout. In alle landen zijn de volgende relevante belanghebbenden en potentiële samenwerkingspartners geïdentificeerd en betrokken:

'De gemeente moet stimuleren dat inwoners met elkaar in gesprek gaan over hun wensen en ideeën voor stad, wijk of straat en welke kansen hiervoor zijn.' Inwoner van Zutphen

In het *Mobility Scouts* project hebben samenwerkingspartners op verschillende manieren bijgedragen aan het project. Hieronder volgen enkele voorbeelden van mogelijke ondersteuning:

Organisatorische ondersteuning en infrastructuur

Mobility Scouts hebben een werkplek nodig waar zij bijeen kunnen komen voor vergaderingen of andersoortige ontmoetingen. Deze ruimte kan bijvoorbeeld ook gebruikt worden voor een inlo-opsprek voor oudere inwoners of om bijeenkomsten te organiseren. Zo'n werkplek is bij voorkeur gesitueerd dichtbij plekken

waar oudere inwoners komen, zodat de drempel zo laag mogelijk is. Bijvoorbeeld in het centrum, bij de bibliotheek of bij woonzorgcentra. Daarnaast moet worden gezorgd voor kantoorbenodigdheden, zoals computers, printers, telefoon en een internetverbinding. Samenwerkingspartners kunnen zorgdragen voor bepaalde randvoorwaarden, zoals een (vrijwilligers)vergoeding maar ook andere juridische voorwaarden zoals een ongeval- of aansprakelijkheidsverzekering.

Kennis en netwerk

In het *Mobility Scouts* project, hebben verschillende partijen een bijdrage geleverd aan de training, bijvoorbeeld door ervaringen uit de praktijk te delen of goede voorbeelden te benoemen. Deze experts zijn bijvoorbeeld werkzaam op één van de volgende terreinen: ruimtelijke ordening, stedelijke ontwikkeling, burgerparticipatie en inzet van vrijwilligers, mobiliteit, toegankelijkheid, zorg, welzijn en voorzieningen. Maar ook politici of beleidsmakers kunnen kennis en goede voorbeelden aandragen.

Daarnaast beschikken samenwerkingspartners vaak over een relevant netwerk. Als *Mobility Scouts* gebruik mogen maken van dat netwerk dan is hun bereik groter en wordt hun werk effectiever. Het is ook goed om uit te zoeken welke projecten, initiatieven, acties of programma's al bezig zijn en daar aansluiting bij te zoeken. Als bijvoorbeeld op lokaal niveau een initiatiefgroep werkt aan het verduurzamen van woningen, dan is het goed als *Mobility Scouts* hiervan op de hoogte zijn, zodat zij in gesprek kunnen gaan over de vraag: hoe rekening wordt gehouden met de wensen van oudere inwoners. Op regionaal en provinciaal niveau en via fondsen zijn er vaak programma's actief, die initiatieven (financieel) kunnen ondersteunen of adviseren en samenwerking tussen projecten stimuleren. Kijk ook eens op zeer lokaal niveau: wat of wie ken je al op straat en - buurtniveau? Wat gebeurt daar al en waar kun je bij aansluiten?

PR en communicatie

Promotieactiviteiten zijn erg belangrijk om aandacht te genereren en het bereik van je boodschap te vergroten. Ouderen gebruiken nog niet altijd internet of smartphones, dus de lokale huis-aan-huisbladen, regionale en landelijke dagbladen zijn het meest belangrijk

als communicatiekanaal en het is vaak gratis.

Ook mond-tot-mond reclame, bijvoorbeeld via ouderenorganisaties en kerkelijke organisaties is effectief.

Erkenning

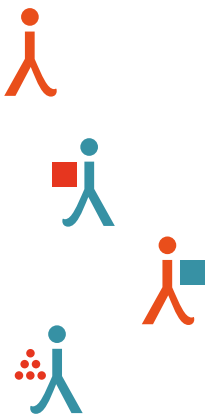
Eén van de meest belangrijke factoren die deelnemers aan het *Mobility Scouts* project noemen, is dat zij blij zijn met de erkenning die ze krijgen voor hun inzet en ideeën, door onder andere de lokale politiek. Voor de lange termijn is dit een enorme motivator. Een gemeente kan bijvoorbeeld een vaste contactpersoon aanwijzen, of (kosteloos) ruimtes beschikbaar stellen voor bijeenkomsten en activiteiten. Een andere vorm van erkenning is als er via communicatiekanalen van de gemeente wordt bericht over het werk van de *Mobility Scouts*.

‘Ik realiseerde me door het Mobility Scouts project, dat mijn ideeën – die ik zelf soms wat absurd vind- gehoord worden.’ Mobility Scout in Wenen

Duurzaam ondersteunen

Sommige activiteiten van *Mobility Scouts* zijn eenmalige acties, die vaker herhaald kunnen worden. Andere projecten hebben een lange termijn karakter en worden frequent herhaald, zoals georganiseerde wandelingen, ontmoetingen rond de koffietafel en de wijkshow. Om activiteiten van *Mobility Scouts* te verduurzamen of implementeren als regulier aanbod kunnen samenwerkingspartners een bijdrage leveren door:

- Projecten of activiteiten van *Mobility Scouts* te financieren;
- Langdurige ondersteuning te leveren (bijvoorbeeld trainingen, werkruimte faciliteren);
- Mogelijk maken dat ouderen structureel mee kunnen denken en praten over de inrichting van een leeftijdsvriendelijke omgeving (bijvoorbeeld door ouderen uit te nodigen voor bijeenkomsten over dit thema);
- Hun eigen ideeën voor projecten kenbaar te maken;
- Bewustwordingscampagnes over de leeftijdsvriendelijke omgeving te ondersteunen;
- Hun netwerk ter beschikking te stellen.

Gebruik lokale pers voor promotie

De lokale geschreven pers, en dan vooral de huis - aan - huis bladen, zijn een erg belangrijk kanaal om ouderen te informeren over welke initiatieven en activiteiten worden georganiseerd, maar ook uit te nodigen voor bijeenkomsten of te werven voor de training.

Houd geïnteresseerde partijen geïnformeerd

Tijdens de looptijd van het project lieten veel mensen en organisaties blijken geïnteresseerd te zijn in de voortgang en uitkomsten van het project en de activiteiten van *Mobility Scouts*. Sommigen gaven aan graag te willen aansluiten, maar dat op dat moment niet te kunnen, om verschillende redenen. Het is belangrijk hen te blijven informeren en betrokken te houden, zodat zij eventueel in een later stadium wel kunnen meedoen.

Snel aan de slag, maar wijs erop dat de implementatiefase langer kan duren.

Om de motivatie hoog te houden en het onderwerp concreet, is het belangrijk dat *Mobility Scouts* al snel aan de slag gaan met het ontwikkelen van een concept plan. Dit zorgt ervoor dat het idee of plan ook echt handen en voeten krijgt en werkbaar wordt. De details van het project worden gaandeweg ingevuld en kunnen tussentijds veranderen, als er maar een duidelijk doel is geformuleerd.

Houd rekening met de verschillende achtergronden en behoeftes van de *Mobility Scouts*

De mate van ondersteuning die je als projectgroep biedt aan de *Mobility Scouts*, is afhankelijk van de ervaringen, zelfvertrouwen en netwerk van de *Mobility Scouts* zelf. Het is belangrijk maatwerk te bieden en samen in beeld te brengen wie welke ondersteuning nodig heeft, en wanneer deze geboden wordt. Dit kan ook onderdeel zijn van de training. Deelnemers gaven soms aan slechts een korte periode mee te kunnen doen aan een project. Daarom is het belangrijk dat taken door meerdere mensen kunnen worden uitgevoerd en niet onder de verantwoordelijkheid vallen van één persoon. Dat maakt het project kwetsbaar.

Geloof in de creativiteit en vaardigheden van *Mobility Scouts*

Als je daadwerkelijk openstaat voor wat oudere deelnemers in te brengen hebben, dan zal blijken hoeveel creativiteit en betrokkenheid zij tentoonspreiden. Het is belangrijk hiervan bewust te zijn, maar ouderen zelf daar ook van bewust te maken. Zij kunnen een

wezenlijke bijdrage leveren aan het verbeteren van de leefomgeving door mee te denken, te praten en te doen!

Plan genoeg tijd voor het sociale aspect

Deelnemers hebben aangegeven dat zij het fijn vinden als er binnen de trainingen ruimte is om elkaar beter te leren kennen en ervaringen en kennis uit te wisselen. Ook helpt het om basisafspraken te maken over hoe je met elkaar omgaat. Dit zorgt voor een prettige sfeer waarin iedereen zich prettig voelt, zich open durft te stellen en persoonlijke informatie of gevoelens kan delen.

Houd rekening met verschillende werkstijlen

Er is een verschil tussen ouderen die willen meedenken, meepraten of juist willen doen! De 'doeners' zoeken meestal naar een praktische benadering en werkwijze, terwijl de 'denkers' vaak een theoretisch kader zoeken en een vraag meer analytisch benaderen. Wissel daarom af in het trainingsprogramma, zodat verschillende werkstijlen worden aangesproken.

'Ik ben een denker en heb ontzettend veel ideeën. Ik ben blij dat ik in het Mobility Scouts project, samen met 'doeners', deze ideeën heb kunnen uitwerken.' Mobility Scout in Wenen

Sluit aan bij bestaande groepen of initiatieven voor ouderen

Voor het werven van deelnemers voor de training (maar ook in een later stadium van het project) kan het helpen om aan te sluiten bij wat er al is. Neem contact op met organisaties of projecten die gericht zijn op ouderen en informeer hen over het aanbod van *Mobility Scouts*. Op deze manier kan aanbod elkaar aanvullen.

Onderschat niet wat een training over het werken aan een 'leeftijdsvriendelijke' omgeving teweeg kan brengen

Mobility Scouts gaat over wat ouderen zelf kunnen betekenen in het verbeteren van hun leefomgeving om gezond en prettig oud te worden in hun straat, buurt, wijk of stad. Dit is een persoonlijke gelegenheid en daarmee is het deelnemen aan het project veel persoonlijker dan wanneer iemand zou meedoen aan bijvoorbeeld een kookcursus. Tijdens het project is dit ook merkbaar en voelbaar: emoties en persoonlijke verhalen zijn onderdeel van de training en het traject en daar moet op een integere manier mee worden omgegaan.

Om aandacht te genereren voor het concept en het belang van een leeftijdsvriendelijke omgeving zijn verschillende lokale, landelijke en internationale bijeenkomsten georganiseerd. Doel van deze bijeenkomsten was behalve het delen van kennis en ervaringen, de bewustwording te vergroten dat participatie van ouderen bijdraagt aan goed en gezond ouder worden. Het is zinvol om tijdens de implementatiefase aan te sluiten bij lokale initiatieven, campagnes of programma's rondom dit thema. Initiatiefnemers kunnen zo gebruik maken van materiaal, planning, goede voorbeelden van elders of financiering. Tijdens het *Mobility Scouts* project hebben de partnerlanden aansluiting gevonden bij de volgende internationale activiteiten:

European Mobility Week

Doel van de Europese mobiliteitsweek is de discussie over mobiliteit en het stedelijk vervoer te beïnvloeden, en daarmee de volksgezondheid en de levenskwaliteit te verbeteren. De week wordt sinds 2002 jaarlijks in september georganiseerd. Concreet biedt de Europese mobiliteitsweek de mogelijkheid om een breed scala aan activiteiten te initiëren en fungeert als een platform voor lokale autoriteiten, organisaties en verenigingen om:

- hun initiatieven rond duurzame stedelijke mobiliteit te promoten;
- bewustzijn te vergroten over de schade van de huidige stedelijke mobiliteitstrends voor het milieu en de kwaliteit van leven;
- partnerschappen aan te gaan met lokale stakeholders;
- deel te nemen aan een Europa-brede campagne met een gemeenschappelijk doel;
- op lokaal niveau een duurzaam vervoersbeleid te ontwikkelen;
- nieuw beleid en permanente maatregelen te lanceren en implementeren.

Link: meer informatie over de *European Mobility Week*
via www.mobilityweek.eu

Internationale Dag van de Ouderen

De Internationale Dag van de Ouderen van de Verenigde Naties wordt jaarlijks op 1 oktober gevierd om de belangrijke bijdragen van ouderen aan de samenleving te benadrukken en het bewustzijn van de uitdagingen die 'ouder worden' met zich meebrengt te vergroten. De focus ligt elk jaar op een ander thema.

Link: meer informatie op:

[https://www.un.org/development/desa/ageing/
international-day-of-older-persons-homepage.html](https://www.un.org/development/desa/ageing/international-day-of-older-persons-homepage.html)

Wereldgezondheidsdag

Wereldgezondheidsdag werd in 1948 in het leven geroepen door de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) en wordt jaarlijks op 7 april gevierd met een wereldwijde campagne. De focus ligt dan op één gezondheidsuitdaging met wereldwijde impact. Doel is om gezondheid en het welzijn van mensen te beschermen en te verbeteren en hier collectief aandacht voor te vragen.

Link: meer informatie en details via:

<http://www.who.int/campaigns/world-health-day/2018/en/>

Links

Age Platform Europe

www.age-platform.eu

Erasmus+

https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/node_en

Europees Innovatie Partnerschap voor Aktief en Gezond Ouder Worden (European Innovation Partnership on Active and Healthy Ageing)

https://ec.europa.eu/eip/ageing/home_en

Europese Mobiliteitsweek

<http://www.mobilityweek.eu>

WHO - Global Network van Leeftijdsvriendelijke Steden (WHO Global Network of Age-friendly Cities)

http://www.who.int/ageing/age_friendly_cities_network/en/index.html

WHO Wereldgezondheidsdag

<http://www.who.int/campaigns/world-health-day/2018/en/>

Verenigde Naties: Internationale Dag van de Ouderen

<https://www.un.org/development/desa/ageing/international-day-of-older-persons-homepage.html>

Literatuur

AGE PLATFORM EUROPE (2014) Towards an Age-Friendly European Union: Mainstreaming non-discrimination and equal opportunities for older persons in the European Union. Brussels: AGE Plattform Europe.

AGE PLATFORM EUROPE (2015) Towards an Age-Friendly European Union. Advocacy toolkit for older people and their organisations. Brussels: AGE Plattform Europe.

BOVAIRD T. & LÖFFLER E. (2012) From engagement to co-production: how users and communities contribute to public services in PESTOFF V., BRANDSEN T, VERSCHUERE B. (eds) New Public Governance, the Third Sector and Co-production Routledge, London.

BROWN, B., LOEFFLER, E., CHRISTIE, J. (2016) Present Co-producing improved wellbeing with people living with dementia in East

Dunbartonshire. East Dunbartonshire. [Online] Available from: http://www.coproductionscotland.org.uk/files/2614/3472/6681/PRESENT_Case_Study_-_Co-production_Resource.pdf.

GOVERNANCE INTERNATIONAL (2017) Co-production. [Online] Available from: http://www.govint.org/our-services/co-production/?no_cache=1&sword_list%5B%5D=co-produktion.

LINDERS, D., (2012) From e-government to we-government: Defining a typology for citizen coproduction in the age of social media. *Government Information Quarterly* 29(4): 446–454.

MOULAERT, T., GARON, S. (2016) Age-Friendly Cities and Communities in International Comparison, Political Lessons, Scientific Avenues and Democratic Issues. Switzerland: Springer International Publishing AG.

OECD, OBSERVATORY OF PUBLIC SECTOR INNOVATION (2016) Citizen Powered Cities: Co-producing better public services with citizens [Online] Available from: <https://www.oecd.org/governance/observatory-public-sector-innovation/blog/page/citizenpoweredcitiesco-producingbetterpublicserviceswithcitizens.htm>.

VOORBERG, W. H., BEKKERS V. J. J. M., TUMMERS Lars G. (2014) Co-creation and citizen involvement in social innovation: A comparative case study across 7 EU-countries, Report LIPSE, WP2.

WORLD HEALTH ORGANIZATION (2007) Global Network for Age-friendly Cities and Communities [Online] Available from: http://www.who.int/ageing/projects/age_friendly_cities_network/en/.

WORLD HEALTH ORGANIZATION (2017) Age-friendly environments in Europe. A handbook of domains for policy action. [Online] Available from: http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0011/359543/AFEE-handbook.PDF?ua=1.

WORLD HEALTH ORGANIZATION (2018) Towards an age-friendly world [Online] Available from: <http://www.who.int/ageing/age-friendly-world/en/>.

